

Helsinki 9.3.2012

Liikenne- ja viestintäministeriö
kirjaamo@lvm.fi
elina.thorstrom@lvm.fi

Viite: Lausuntopyyntö 17.2.2012, LVM017:00/2012 ja LVM/393/03/2012

Lausunto hallituksen esitysluonnoksista laeiksi Yleisradio Oy:stä ja valtion televisio- ja radiorahastosta annettujen lakien muuttamisesta (LVM 017:00/2012)

Radiomedia ry kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto Yleisradion rahoitusta, tehtävää ja valvontaa koskevista hallituksen esitysluonnoksista.

Liitto pitää tärkeänä, että Yleisradiolle asetettu julkisen palvelun tehtävä määritellään laissa selkeästi ja täsmällisesti, ja että Yleisradion valvonta annetaan yhtiöstä riippumattomalle, Yleisradion ulkopuoliselle taholle. Komission valtioneuvoston tiedonannossa (2009/C 257/01) edellytetään yleisradioyhtiön valvonnasta vastaavan tahon olevan yhtiön johdosta riippumaton. Tehokkaan valvonnan edellytyksenä on, että julkisen palvelun tehtävä on määritelty selkeästi.

Julkisen palvelun tehtävän määritelmä

1

Hallituksen esitysluonnoksen ensimmäisessä kappaleessa todetaan, että ”[e]sityksellä turvattaisiin Yleisradio Oy:n rahoitus, täsmennettäisiin yhtiön julkisen palvelun valvontaa ja yhtiön julkisen palvelun tehtävää.” Esitetty tavoite on kannatettava. Julkisen palvelun tehtävää ja valvontaa tulee täsmentää ja tarkentaa. Tavoite on linjassa myös komission tiedonannon (2009/C 257/01) kanssa. Valitettavasti esitysluonnokseen sisältyvä julkisen palvelun tehtävän määritelmä ei kuitenkaan vastaa tavoitetta. Esitykseen kirjattu julkisen palvelun tehtävän määritelmä ei Radiomedian mielestä ole riittävän tarkkarajainen ja täsmällinen.

Komission tiedonannon 45. kohdan mukaan:

”Jäsenvaltioiden laatiman julkisen palvelun tehtävän määritelmän olisi oltava mahdollisimman tarkka.”

Julkisen palvelun tehtävän mahdollisimman täsmällinen ja selkeä määrittäminen on tärkeä, jotta jäsenvaltioiden viranomaiset voivat valvoa tehokkaasti tehtävän täyttämistä ja jotta myös ne toimijat, jotka eivät hoida julkista palvelutehtävää, voivat suunnitella toimintaansa ennakoita. Tämä on erityisen tärkeää yksityisen mediakentän toimijoiden kannalta.

Komission tiedonannon 48. kohdan mukaan:

”... Julkisen palvelun tehtävän määrittelyssä tehtäisiin kuitenkin selvä virhe, jos siihen sisältyisi toimintoja, joiden ei kohtuudella voitaisi katsoa täyttävän Amsterdamin pöytäkirjan mukaisia ”yhteiskunnan

demokraattisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tarpeita”. ... Selvästä virheestä voi lisäksi olla kyse silloin, kun valtiontukea käytetään sellaisen toiminnan rahoittamiseen, joka ei tuo lisäarvoa yhteiskunnan demokraattisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tarpeiden palvelemiseen.”

Myös valtiontuen arviointia koskevassa 60. kohdassa toistetaan:

”Arviointi, jonka komissio laatii valtiontuesta, edellyttää, että julkisen palvelun tehtävästä on laadittu selkeä ja täsmällinen määritelmä...”

Hallituksen esitysluonnoksen mukainen julkisen palvelun tehtävän määritelmä ei Liiton mielestä täytä EU-sääntelyn asettamia vaatimuksia. Voimassa olevassa laissa käytetään termiä *täyden palvelun ohjelmisto*, joka nyt esitetään korvattavan termillä *monipuolinen ja kattava*. Liiton mielestä tällä muutoksella ei saavuteta lakiuudistuksen tavoitetta määrittelyn täsmäntämisestä.

Käytännössä viranomaisten on mahdotonta valvoa sitä, onko Yleisradio täyttänyt sille asetetun julkisen palvelun tehtävän, jos julkisen palvelun tehtävää ei ole määritelty. Ehdotettu määritelmä ei myöskään rajaa mitään ohjelmistoja julkisen palvelun tehtävän ulkopuolelle. Mikäli laintasoinen määritelmä jätettäisiin näin avoimeksi, antaisi se käytännössä Yleisradiolle itselleen toimivallan määrittellä sen julkisen palvelun tehtävä.

Radiomedia pitää erittäin tärkeänä, että tehtävän määrittelyä täsmennetään ja selkeytetään siten, että siinä otetaan huomioon komission tiedonannossa esitetyt vaatimukset. Julkisen palvelun tehtävänä on tuoda lisäarvoa yhteiskunnan demokraattisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tarpeiden palvelemiseen. Tämä määritelmä tulisi sisältyä laintasoiseen julkisen palvelun tehtävän määritelmään.

Myös julkisen palvelun 7.2 §:ään sisältyvää erityistehtävää on ehdotettu täydennettäväksi siten, että julkisen palvelun ohjelmatoiminnan tulisi jatkossa *painottaa erityisesti* paitsi lapsille myös *nuorille suunnattuja ohjelmistoja*. Julkisen yleisradiotoiminnan tulee tarjota ohjelmistovalikoima puhutellakseen koko yhteiskuntaa, mikä tarkoittaa luonnollisesti myös nuoria, mutta *ei erityisesti* nuoria. Yleisradiota ei voida velvoittaa painottamaan julkista palvelua demografisten seikkojen nojalla. Yleisradion tulee tarjota ohjelmisto jokaisen saataville yhtäläisin ehdoin. Pykälän yksityiskohtaisten perustelujen mukaan lisäys on perusteltu, jotta yhtiö tarjoaa julkisen palvelun määrittelyn mukaisia kaupalliselle tarjonnalle vaihtoehtoisia sisältöpalveluita myös nuorille.

Siiitä olemme yhtä mieltä, että Yleisradion tulee tarjota kaupalliselle tarjonnalle vaihtoehtoisia palveluita, jotka ovat julkisen palvelun määritelmän mukaisia. Valitettavasti lakitekstin sanamuoto ei kuitenkaan vastaa esitettyä tavoitetta. Siinä edellytetään Yleisradion *erityisesti painottavan* ohjelmistoja nuorille jättäen samaan aikaan avoimeksi se, mitä julkisen palvelun määrittelyn mukaisilla kaupalliselle tarjonnalle vaihtoehtoisilla sisältöpalveluilla tarkoitetaan.

Se, että yksityinen mediakenttä tarjoaa laajasti nuoria kiinnostavaa ohjelmasisältöä ja tavoittaa hyvin nuoria kuuntelijoita ja katselijoita, ei saa johtaa siihen, että yleisradioyhtiö

lähtee kilpailemaan yksityisten toimijoiden kanssa nuorten kuuntelija- ja katsojaosuuksista. Tämä ei ole julkisen yleisradioyhtiön tehtävä. Pahimmassa tapauksessa se vaarantaisi julkisen ja yksityisen mediakentän muodostaman nuorille suunnatun monipuolisen mediatarjonnan kokonaisuuden. Tasapainoisen julkisen ja yksityisen mediatarjonnan moniarvoisuuden säilyttäminen on yleisen edun mukainen tavoite.

Esitämme, että nuorille suunnatun ohjelmiston painottaminen poistetaan lakiesityksestä.

Yleisradion valvonta

Komission valtioneuvoston tiedonannon mukaan jäsenvaltioiden tulee valvoa julkisen palvelun tehtävää suorittavan yleisradioyhtiön toimintaa useasta eri näkökulmasta. Radiomedia pitää erittäin tärkeänä julkisen palvelun tehtävän tarjoamisen valvonnan ja uusien palveluiden ennakoarvioinnin toteuttamista.

Lakiluonnoksessa ehdotetaan valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti lisättävän lain 6.1 §:ään uusi 4 kohta. Ehdotetun 4 kohdan mukaan hallintoneuvoston tehtävänä olisi arvioida ennakolta merkittävät uudet palvelut ja toiminnot suhteessa julkiseen palveluun ja viestintämarkkinoiden kokonaisuuteen.

Valtioneuvoston tiedonannon 54 kohdan mukaan valvonta voi olla tehokasta vain silloin, kun siitä vastaa taho, joka on tosiasiallisesti riippumaton yleisradioyhtiön johdosta. Liiton mukaan Yleisradion oma hallintoneuvosto ei ole EU-sääntelyn edellyttämällä tavalla yhtiöstä riippumaton. Hallintoneuvoston tehtävänä on ohjata Yleisradion julkisen palvelun toteuttamista ja tätä kautta yhtiön johtoa edistäen huolellisesti yhtiön etua. Hallintoneuvoston tulee edistää yhtiön etua myös suorittaessaan yhtiön uusien palvelujen ennakoarviointia. Hallintoneuvosto ei voi samaan aikaan edistää yhtiön etua ja olla yhtiöstä riippumaton.

Se, että liikenne- ja viestintävaliokunnan virkamies valmistelee ennakoarvioinnin tai että eduskunta valitsee hallintoneuvoston jäsenet, ei tee hallintoneuvostosta riippumatonta. Hallintoneuvosto on Yleisradio Oy:n keskeinen hallintoelin.

Radiomedia esittää, että Yleisradion julkisen palvelun tehtävän valvonta annetaan komission tiedonannon edellyttämällä tavalla taholle, joka on tosiasiallisesti Yleisradiosta riippumaton. Ehdotamme, että valvontatehtävä annetaan Viestintävirastolle, joka jo nyt hoitaa useita valvontatehtäviä viestintäalaa koskevien lakien nojalla. Annettaessa valvontatehtävä Viestintävirastolle voitaisiin luopua myös ehdotuksesta eduskunnan kansliatoimikunnan liikenne- ja viestintävaliokunnan yhteyteen nimeämästä valmisteleavasta virkamiehestä.

Viestintäviraston valvontatehtävän piiriin tulisi kuulua esitetyn uusien palveluiden ennakoarvioinnin lisäksi julkisen palvelun tehtävän tarjoamisen valvonta: onko Yleisradio täyttänyt laissa täsmällisesti määritellyn julkisen palvelun tehtävän suorittamiselle asetetut velvoitteet.

Lakiehdotuksen 12 b §:n mukaan Yleisradion tulee antaa vuosittain Viestintävirastolle kertomus tarjotusta palvelusta, minkä jälkeen Viestintäviraston tulee edelleen antaa valtioneuvostolle lausuntonsa kertomuksesta. Valvonnan tekee kuitenkin jokseenkin tehottomaksi se, ettei Viestintävirasto voi velvoittaa Yleisradiota korjaavien toimenpiteiden suorittamiseen. Myös komission tiedonannon 54 kohdan mukaan valvonnan perusteella on voitava määrätä asianmukaisia korjaustoimenpiteitä, jos julkisen palvelun veloitteiden noudattaminen sitä edellyttää.

Tämän vuoksi Radiomedia esittää, että Viestintävirastolle säädettäisiin laissa oikeus velvoittaa Yleisradio täyttämään julkisen palvelun tehtävä, jos yhtiö ei ole täyttänyt laissa täsmällisesti määriteltyä julkisen palvelun tehtävää. Vastaavasti viestintävirasto voisi velvoittaa Yleisradion luopumaan palveluista, jotka eivät kuulu Yleisradiolle laissa asetetun ja täsmällisesti määritellyn julkisen palvelun tehtävän piiriin. Viestintävirasto voisi käsitellä asiaa Yleisradion hallituksen kertomuksen perusteella, omasta aloitteestaan tai sille tehdyn selvityspyynnön perusteella.

Stefan Möller
Toimitusjohtaja
Radiomedia ry
stefan.moller@radiomedia.fi
puh. 0400 50 88 77

Johanna Töyrylä
Edunvalvontapäällikkö
Radiomedia ry
johanna.toyryla@radiomedia.fi
puh. 050 377 98 36

Radiomedia ry on vuonna 1983 perustettu yksityisten radioiden etujärjestö Suomessa. Liittoon kuuluu 32 toimilupayhtiötä, joilla on yhteensä 55 radiotoimilupaa. Radiomedia ry on myös Viestinnän Keskusliiton ja Euroopan kaupallisten radioiden etujärjestön Association Of European Radios (AER) jäsen.